

Részletes ismertető az Etika 11. tankönyvhöz

(FI-504031101/1)

A tankönyv általános jellemzői

Az A/4 nagyságú 168 oldalas *Etika 11.* tankönyv az OFI etika új tankönyvcsaládjának egyetlen középiskolai tagja, a gimnáziumok 11. és a szakgimnáziumok 12. osztálya számára ajánlott taneszköz. A korábbi 88 oldalas kísérleti *Etika 11. Olvasókönyv* helyett született, gyakorló tanárok kézírata alapján; tartalmazza az etika érettségi koncepcionális elemeit is. A tantárgy a filozófia, az ember- és társadalomismeret, valamint az etika tanításának legújabb hagyományaira és tapasztalataira épül. A kísérleti tankönyv koncepcionális átdolgozása során figyelembe vettük a tanári visszajelzéseket és a szakmai véleményeket, ezért erősítettük az interaktivitást, a jelen világra reflektálás lehetőségét; korszerű vizuális elemek feldolgozását építettük be az értelmezésekbe.

A tankönyv módszertani törekvései

Az *Etika 11.* a tankönyvi előzmények figyelembe vételével egyre összetettebb erkölcsi tartalmú helyzeteket mutat be, és ezeket párbeszédbe, beszélgetésbe, vitába vagy problémamegoldó feladatokba beépítve igyekszik elindítani a tanulót a következtetéseihez. Az előzetes tudás meghatározó szerepe miatt nagy hangsúlyt fektet a beemelt tapasztalatokra, az önismeretre és az önkifejezésre. Az életkor indokolja, hogy a személyiség megismerésének és érvényesítésének etikai aspektusaiban az egyén és a közösség viszonyának lehetséges dilemmáira is fókuszáljon. Fokozottan törekedtünk arra, hogy miközben az érzékenyítés módszerével a társadalmi együttélésre, szolidaritásra nevelünk, ideológiailag ne befolyásoljunk. A tanuló már eddig kialakult erkölcsi szabályaira és mindennapi tapasztalataira építjük a különböző helyzetekről való beszélgetést, azok elemzését helyezzük a középpontba. A cél, hogy a tanuló tudatosítsa saját elgondolásait, ismerje meg társai véleményét, és ezek összevetésével legyen képes sokoldalúan megvizsgálni helyzeteket és döntéseket. Mindez fejleszti a toleranciát, az empátiát és az önismeretet, amelyek az emberi együttélés fontos feltételei. Emellett a vitakultúra, érvelési, elemzési képességek is fejlődnek, az anyanyelvhasználat is finomodik. Életkorra szabott elem a felelősség értelmezése, az adott – akár fiktív, akár tapasztalati, történelmi – helyzetekhez kapcsolása, az egyén felelősségének a hangsúlyozása a saját sors és a társadalmi folyamatok alakulásában.

A tankönyv igyekszik összhangban építkezni a történelem, a biológia, földrajz és informatika tárggyal, a művészetek és magyar nyelv és irodalom műveltségi területekkel és a média és mozgókép ismeretekkel. A tananyag feldolgozásához változatos munkaformákat, tanulási technikákat ajánlunk, a

csoportos, együttműködésre épülő feladatok a szociális kompetenciák fejlesztését szolgálják. Nagy szerepe van az önálló – kutatási, prezentációs, alkotó jellegű feladatoknak, ezek alkalmazását részben a tanuló választására bízjuk. Kiemelten kezeljük az önálló kutató és felfedező tanulási módokat: minden leckében található olyan ötlet, amellyel valóságismeretre és önismeretre, a sztereotípiák megvizsgálásának az igényére, tudatos és kritikus fogyasztói és médiafogyasztói szokásokra, az újmédia környezetében kialakítandó etikus, felelős magatartásra nevelünk. Az együttműködést, munkamegosztást igénylő tevékenységek sávja a projektmunka, amelyet az etikatankönyv állandó választható elemként vezet be leckéről leckére.

Ez a 11. és 12. osztályos tankönyv az általános iskolától következetesen alkalmazott munkaformáknak és tevékenység típusoknak az összegzője, de azzal, hogy a projekt-érettségi gyakorlatával is megismerkedhet a tanuló, differenciált felhasználást tesz lehetővé mindkét iskolatípusban. Tartalma összhangban áll az érvényes kerettantervben meghatározott tartalmakkal, figyelembe veszi az ott leírt fejlesztési elvárásokat, következetesen szem előtt tartja a kimeneti követelményeket. Az ember döntési lehetőségeinek a felmutatásában különösen fókuszál a jövő nemzedékekért és a környezetünkért érzett felelősség kialakítására, az egészséges és harmonikus személyiség, az élet értékeinek a védelmére.

A tankönyv szerkezete

A tankönyv 3 nagy fejezetből áll:

I. Az erkölcsi gondolkodás alapjai; II. Egyén és közösség; III. Korunk kihívásai.

A témakörök szerves kiegészítői a projektfeladatok és a **Projektmunka** elnevezésű **V. fejezet**, mely a tankönyv záró részében a projektrendszerű tanulást és értékelést vezeti be új munkaformaként, egyúttal segítve az érettségire történő felkészülést. **A IV. Szöveggyűjtemény** fejezet jól tagolt, követi a törzsanyag felépítését, a leckékhez, feladatokhoz csatol nem hosszú szövegeket, melyek többféle munkaformában alkalmazhatók, akár differenciálás, akár kiegészítés céljából, akár önálló feladatként.

A tankönyv sajátos fejlesztési céljai és követelményei – amelyek egységesen érvényesülnek valamennyi témakör feldolgozása során – olyan értékeket és képességeket, illetve attitűdöket tartanak nevelési célként szem előtt, mint az erkölcsi elvek alkalmazása egyedi esetekre, különféle élethelyzetek erkölcsi dimenziójának felismerése, a gyakorlatban felmerülő értékcollíziók kezelése, alternatívák mérlegelése, az együttélési szabályok jelentőségének belátása, a nemet mondás nehézsége, a segítőkészség értékének belátása, alkalmazása konfliktushelyzetekben vagy az előítéletes, kirekesztő, rasszista, a kisebbségekkel, nemzetiségekkel szemben elutasító viselkedés gyökereinek feltárása, a társadalmi csoportok közötti együttélés konfliktusainak méltányos kezelésére irányuló igény. A tankönyv nem képes kimerítően

foglalkozni mindezzel, de a helyzetek megértésére, a problémák belátására és a megoldások kialakítására való képesség folyamatos fejlesztését szolgálja.

A három nagy fejezet a legfőbb emberi viszonyulásokat – viszony önmagammal, társaimmal, közösségeimmel, környezetemmel – bontják erkölcsi értékekre, kérdésekre, dilemmákra. Mindezt kíséri a mélyebb értelmezéshez szükséges információ jól tagolt, rövid szövegegységekben. A legelső fejezet alkalmat teremt arra, hogy elvontabb, filozofikusabb szinten lehessen beszélgetni az erkölcsi gondolkodás, az etika alapjairól. A könyv azonban nem erkölcsfilozófiai és etikatörténeti nézőpontot érvényesít, és igyekeztünk megtartani a témákat a gyakorlati, a tanuló számára használható „erkölcsstan” szintjén. A korosztály érdeklődését képekkel, ismeretközlő és szakszövegekkel, a vélemények sokféleségének megmutatásával, irodalmi idézetekkel, esetleírásokkal, a dalszövegekkel, az olvasmányajánlókcal, filmes és linkajánlókcal igyekszünk elérni. A változatos vizuális anyag: színes grafikák, fotók, műalkotások nemcsak illusztrációként, hanem a témafelvetés céljából, sőt a képolvasás fejlesztésére is szolgálnak. A leckék szerkezetét tipográfiai elemek jelzik, a tartalom és a megszerzett, megkonstruált ismeretek rendszerezését helyenként grafikai szervező ábrák segítik.

A tankönyv a tanulóközpontú oktatás modelljét alkalmazza. A tanuló először felidézi, „megmozdítja” előzetes tudását, aztán jól érthető és könnyen felidézhető struktúrákba rendezi az új tartalmakat, lehetőséget kap az önálló reflektálásra és a tanultak kiterjesztésére, új kontextusokban való alkalmazására. Az ismeretszerzés, amikor csak lehet, valós kérdésekből, problémafelvetésből indul ki. Fontos cél, hogy a tanulás során a diákoknak nyelvi és logikai intelligenciájuk mellett legyen módjuk több intelligenciaterület – társas, zenei, testi, térbeli, személyes, természeti – kreatív használatára is. Különösen fontos szerepe van a tankönyvben a filmnek: két fejezetzáró összefoglalást filmes óra keretében ajánlunk fel, és minden óra ajánlójában szerepelnek témához kapcsolódó filmek; két esetben az óra beépít konkrét filmelemeket, a reklám és a környezetvédelem témában. Különlegesen sok lehetőség kínálkozik a drámapedagógia alkalmazására.

A sokféle feladat lehetőséget biztosít a pedagógusnak arra, hogy a tanulócsoporthoz adott reakciójához igazodva döntsön az óra menetéről. A megkötöttség kevés, a felépítés lehetővé teszi, hogy akár a legkevesebb elemmel is eljussanak a téma, a probléma etikai fókuszához.

Szeptembertől az NKP felületén elérhető lesz a tankönyv alkalmazásához segítséget nyújtó módszertani kézikönyv is.

